

Sosiaali- ja terveysvaliokunnalle

StV@eduskunta.fi

Viite: HE 213/2020 vp

KIRJALLINEN LAUSUNTO HALLITUKSEN ESITYKSESTÄ EDUSKUNNALLE LAEIKSI TYÖTAPATURMA- JA AMMATTITAULAIN, ERÄIDEN TYÖELÄKELAKIEN JA KANSANELÄKELAITOKSESTA ANNETUN LAIN MUUTTAMISESTA

Kuluttajaliitto- Konsumentförbundet ry (jälj. Kuluttajaliitto) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä ja esittää siitä seuraavat huomiot:

Yleistä

Kuluttajaliitto pitää erittäin tärkeänä vakuutuslääkärijärjestelmän epäkohtien korjaamista ja asiaa koskevien hallitusohjelmakirjausten toteuttamista. Vuoden 2018 kansalaisaloite osoitti selkeästi, että järjestelmää kohtaan tunnetaan suurta epäluottamusta. Vakuutuspäätöksillä voi olla merkittäviä vaikutuksia henkilön loppuelämään, ja tästä syystä on ensiarvoisen tärkeää, että kansalaiset kokevat, että nämä päätökset on arvioitu yhdenmukaisesti ja kansalaisen oikeusturvaa kunnioittaen. Kuluttajaliitto katsoo, että tarkemmilla määräyksillä siitä, miten lääketieteelliset seikat sisällytetään annettavan etuuspäätöksen perusteluihin, voitaisiin lisätä menettelyjen ja ratkaisujen hyväksyttävyyttä. Erityisen merkityksellistä se on siitä syystä, että huonosti perusteltu vakuutuspäätös voi heikentää kansalaisen oikeusturvan toteutumista.

Kuluttajaliitto katsoo siis, että hallituksen esityksen tavoitteet ovat kannatettavia ja oikeasuuntaisia sekä hyvä alku vakuutuslääkärijärjestelmän uudistamiselle. Siitä huolimatta ne ovat kuitenkin yksistään riittämättömiä ja vakuutuslääkärijärjestelmä tulisi uudistaa nykyistä perinpohjaisemmin.

Tarkemmat huomiot hallituksen esityksestä

Kuluttajaliitto on huolissaan esityksestä, jonka mukaan vakuutuslaitosten harkintavaltaa asiantuntijalääkäriin käyttämisessä lisättäisiin. Asianosaisten oikeusturvan kannalta lääketieteellisen osaamisen turvaaminen prosessissa on tärkeää. Mikäli resurssien paremman kohdentamisen nimissä harkintavaltaa laajennetaan, on rajauksen oltava tiukka ja täsmällinen. Vain joissain tarkasti rajatuissa tapauksissa lääketieteellisen osaamisen käyttäminen on niin ilmeisen tarpeetonta, että siitä voidaan luopua. Kuluttajaliitto katsoo, että jos vakuutuslaitosten harkintavaltaa lisätään nykyisen hallituksen esityksen mukaisesti, tulisi hallituksen esityksessä olla nykyistä kattavampi ja täsmällisempi esimerkkilista niistä tilanteista, jolloin lääketieteellisen osaamisen edellytyksestä ei voida luopua.

Kuluttajaliitto katsoo, että asiantuntijalääkärillä tulisi olla kyseisen lääketieteen alan erityisosaamista. Asiantuntijalääkäri osallistuu päätöksentekoprosessiin nimenomaan lääketieteellisen asiantuntijuutensa ja kokemuksensa vuoksi ja siten erityisosaamisen edellyttäminen olisi perusteltua. Kuluttajaliitto toteaa myös, että edellytys asiantuntijalääkärin erityisosaamisen vaatimuksesta turvaisi nykyistä paremmin kansalaisten keskinäisen yhdenvertaisuuden. Sillä, onko vakuutus päätöstä arvioimassa alan erikoislääkäri vai peruskoulutuksen saanut lääkäri, on vaikutusta siihen, miten asiantuntijalääkäri huomioi vakuutus päätöksen kannalta merkitykselliset lääketieteelliset seikat. Nykyinen järjestelmä, jossa asiantuntijalääkärin oma lisäkouluttautumistausta käsiteltävään asiaan on sattumanvaraista, ei turvaa vakuutuskorvauksen hakijoiden keskinäistä yhdenvertaisuutta riittävällä tavalla. Voidaan nähdä, että jos asiantuntijalääkärillä on syvälinen erityisosaaminen käsiteltävästä asiasta, pystyy hän huomioimaan vakuutus päätöstä ratkaistaessa paremmin kaikki päätöksen kannalta olennaiset asiat potilasasiakirjamerkinnöistä. Erityisen merkityksellistä yhdenvertaisuuden turvaaminen on siitä syystä, että vakuutus päätöksissä käsitellään asioita, jotka vaikuttavat keskeisesti kansalaisen henkilökohtaisen vapauden ydinalueelle ja päätösten vaikutus henkilön elämään on myös usein hyvin pitkä.

Kuluttajaliitto pitää hallituksen esityksen tavoitteita päätösten paremmasta perusteluvollisuudesta hyvin kannatettavina. Kuluttajaliitto pitää tärkeänä myös sitä, että kannanotoissa ja ratkaisuissa pyritään välttämään erityisosaamista edellyttävien lääketieteellisten termien käyttämistä. Kuluttajaliitto katsoo, että päätöstä vahvistavan lääkärin sanamuodolla ei ole yhtä suurta merkitystä, kuin esimerkiksi päätösten perusteluiden selkeyttämisellä. Kuluttajaliitto katsoo kuitenkin, että aiempi ehdotus ”kunnian ja omantunnon kautta” on kannatettavampi kuin nykyisen hallituksen esityksen ”käytettävissä olevien tietojen, asiantuntemukseni ja omantuntoni kautta”.

Helsingissä 17.11.2020

Julia Lumijärvi

Potilaan oikeuksien asiantuntija, HLL, ON

Tiina Vyyryläinen

Vaikuttamistyön päällikkö, OTK

Suomen Potilasliitto ry yhtyy Kuluttajaliiton lausuntoon.

Paavo Koistinen

Puheenjohtaja